

Köpöczi Rózsa

„Isteni vízzel és tűzzel...”

Ekszpanzió XVI. – „Szent Ferenc”

**Baksai József, Csillag Nagy Balázs, Csorba Simon, Domin Károly,
Haász Ágnes, Mihályfi Mária, Mocsári Mária, Németh Zoltán Pál,
Németh Péter Mikola, Olescher Tamás kiállítása
a Terényi Istálló Galériában**

2004-ben már harmadik alkalommal adott otthont a Terényi Istálló Galéria az akkor 16. évébe lépett kortárs művészeti fesztiválnak, az Ekszpanzióknak mint összművészeti találkozóknak és képzőművészeti kiállításoknak. A fesztivál hagyományai szerint minden évben egy-egy hívó szó köré szövődnek a programok. Tavaly Szent Ferencről elmélkedtek a résztvevők, arról a középkori szentről, aki „mindent szeretett és tisztelt, a növényeket, az állatokat, az embereket, s alázattal viszonyult a teremtett világ egészéhez”.

A kiállított művek a fesztivál eseményei után egy évig őrizték a két nap alatt megszületett gondolatokat, az egyszeri és megismételhetetlen előadások emlékét, a zenei improvizációk levegőben maradt csengését, az elröpített galambok szárnyának suhogását, a szandaváraljai asszonyok énekét, Kígyós Sándor harangszobrának kondulását.

Mióta utazó fesztivállá alakult az Ekszpanzió, a tárlatok rendezése eltér a megszokott szakmai metódustól, mert legtöbbször csak néhány óra áll rendelkezésre a kiállítótér életre keltésére. A megnyitó délelőttjén érkező művek egymás mellé állítása, az összhang megtalálása mindig hallatlanul izgalmas folyamat. Az idő szorítása, a helyszín inspirációja, az alkotók személyes részvétele a rendezésben pozitívummá emeli a mostoha külső adottságokat, bár a rendezés folyamata improvizatívnak tűnik, mégsem esetleges. A közös akarat segít megtalálni a legjobb megoldásokat.

Az utóbbi évek találkozóinak elmaradhatatlan résztvevője volt Haász Ágnes, minden esetben érzékenyen reagált a felvetett témákra, installációi az expansziótárlatok meghatározó darabjai lettek. 2004-ben a *Szent Ferenc a madaraknak prédikál* címmel a Szent Ferenc-i életmű legismertebb motívumát próbálta meg a képzőművészet eszközeivel megidézni. A Perugiai legenda szavai keltek életre installációja segítségével. „Bevagna közelében megállván, Ferenc egy fa alatt beszédet intéz a madarakhoz, akik mozdulatlanul hallgatják.” Haász Ágnesnek sikerült újra létrehozni azt a szakrális teret két áttetsző kép között, ahol megtörténhetett Szent Ferenc prédikációja. A felfüggesztett, lebegő madártollak az akkor és azóta élt valóságos madarak emlékét idézték. Alattuk egy mágikus hamukörben a madaraknak kitett táplálék, kísérlet a Ferenc által elmondott ígék láthatóvá tételére. Az installáció köré a legtermészetesebb módon szerveződtek a többi alkotó művei.

Olescher Tamás „Az Úr az én fényem...” című fotógrafikája a szentléleknek galamb formájában megjelenő alakját jelenítette meg, mert Jézus megkereszteléskor az Isten lelke galambként szállt le és föléje ereszkedett. Jézus szavai nyomán: „Legyetek... egyszerűek, mint a galambok.” (Mt 10,16) „Az Úr az én fényem, kitől is félnék. Életem oltalmazója, kitől rettegnék?”

Németh Péter Mikolát Szent Ferenc testamentuma ihlette meg. 1226 áprilisában Sienában Szent Ferenc olyan beteg lett, hogy testvérei megkérték, fogalmazza meg utolsó akaratát. Ezt a művet a *Perugiai legenda*, majd pedig *Speculum Perfectionis* című életrajzok őrizték meg az utókor számára.

„Három mondatban adom tudtára akaratom minden testvéremnek. Nevezetesen, hogy áldásom és végrendeletem emlékezetének jeléül mindig szeressék egymást; azután mindig szeressék és őrizték meg úrnőnket, a szent szegénységet; és végül mindig legyenek hűségesek az Anyaszentegyház előljárói és minden klerikus iránt, és legyenek az ő alattvalóik.”

Németh Péter Mikola, az 1994-es Expanzió bemutatott *Gerinc* című performansza hasonló gondolatok jegyében született. Úgy érezte, a Szent Ferenc életéről való meditálás újra aktuálissá teszi akkori állapotának felidézését. A gerincéről készült röntgenfelvételek pozitív képei láttelek a betegségről, a halál közeli állapotról, a testamentum készítés idejéről.

Csorba Simon *Ecce homo* című grafikája Gergely Tibor Lipót (1945–1995) szellemi portréja, aki Csorba Simon életének Szent Ferenc-i figurája volt. A mű felirata szerint: „A szellem ember kivonul a közösségből, hogy szellem közösséget hozzon létre.” (Csorba Simon)

Baksai Józsefnek a „Szent Ferenc” hívó szó az *Agnus Dei-t / Isten bárányját* hozta elő. Szent Ferenc Isten legszelídebb báránykája volt, aki a stigmatizáció által, szinte azonosult Jézussal.

A kereszténység Krisztust (áldozati) báránynak tekinti Keresztelő Szent János szavai szerint: „Nézzétek, az Isten Báránya! Ő veszi el a világ bűneit.” (Jn 1,29)

Mihályfi Mária Szent Ferenc a Duna partján jelenik meg Zebegénynél, és a lenyugvó nap fényében figyeli az elsuhanó madarakat.

A fesztivál másik helyszíne volt a szécsényi Ferences Kolostor, melynek udvarán Kígyós Sándor szobrászművész harangszobrát szólaltatta meg Fazekas László zeneművész a Ferences templom tornyában felcsendülő déli harangszó hangjaira, majd a kerengővel körülvelt belső udvaron folytatódott a meditáció.

A kiállítások mintegy körülölelik a zenei, irodalmi, színházi előadásokat, nemcsak a helyszíneket teszik érdekesebbé, hanem inspirálják a résztvevőket és megőrzik a mulékony pillanatok esszenciáját. Az Ekszpanzió összművészeti találkozók emlékezetes művek megszületésére adtak lehetőséget, megtestesülhettek az időben elszálló hangok, szavak, mozdulatok.